

A PETITION (*BAQQĀŠĀ*) ADDRESSED TO RABBI SHALOM SHABAZI: A YEMENITE JEWISH SAINT*

by

REUBEN AHRONI

The Ohio State University, Columbus, Ohio 43210

This article will focus on the discussion of a Yemenite manuscript which bears the title *Baqqāšā*, “a petition”. The first three lines of the manuscript set forth its purpose, “to be recited by the grave of the Saint, our lord and venerable teacher, the delight of our heart, the apple of our eyes, our crown of glory, the erudite, the divine *tanna*,¹ our master Rabbi Shalom Shabazi, may his merit protect us, amen” (ll. 1–3).

This as yet unpublished manuscript is in the possession of my good friend Nissim b. Gamlieli of Ramleh, Israel. It is in the form of a booklet and is comprised of ten leaves, written *recto* and *verso* in pure Hebrew, and executed in square characters devoid of vocalization. Seven leaves of the manuscript contain the *Baqqāšā*, while three leaves consist of other prayers unrelated to Shabazi. The abbreviation of phrases and expressions by means of their representation with mere initials (ראשי תיבות) is prevalent throughout the manuscript. Thus, for example, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי ירמיא"א (l. 177) stands for the phrase יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי ירמיא"א. Generally speaking the script of the manuscript is bold and clear. Some portions however, are dilapidated, having been washed out by water. The damage was probably incurred by downpours of rain during the long pilgrimage to Shabazi's shrine, which was usually undertaken by foot or on donkeys. Fortunately, the blurred portions are not totally indecipherable.

According to Gamlieli, the manuscript was brought in 1949² to Israel from the Yemenite town of Damat by Moshe Yosef Ibn Ḥasan Mathna.

* I would like to thank the Graduate School of the Ohio State University, the College of Humanities, and the Melton Center for Jewish Studies for supporting my research on Yemenite literature. I am deeply grateful to Nissim B. Gamlieli who graciously allowed me to make a photo-copy of the manuscript (the text of which is appended) and to publish it.

1. An authority quoted in the Mishna. Here it means a highly esteemed scholar.

2. The year in which Operation Magic Carpet (known also as “On Eagles' Wings”) began. In this operation Yemenite Jewry was transported almost in its entirety to Israel (see Barer, 1952).

It is an anthology of prayers to be recited by the shrine of Shabazi, possibly composed by various authors. Indeed the pervasive repetitiousness of phrases, and at times of whole sections, taken from the treasury of Jewish sacred lore (Bible, Prayers, Midrash, Qabbalah, etc.), lends support to this view. The fact that a similar manuscript, with marked internal divergences in both structure and content, is available (in the possession of Yosef Tobi of Jerusalem, who kindly provided me with a copy of it) seems to indicate that this manuscript contains not the original compositions, but rather variants of them. It should be noted, however, that as far as I could ascertain, these two are the only variants of the *Baqqāšā* extant. Both of them seem to have been written at the end of the eighteenth century or the beginning of the nineteenth century.

Gamlieli's copy, the text of which is appended to this article, has the name Shalom ben-Abraham inscribed on it without any reference to his role. It ends with the following note:

Let it be known to you, O Children of Israel, that whoever recites this petition, let him follow it with a *Haškābā*,³ for the repose of our venerable lord Shalom Shabazi, followed by a *Haškābā* for my venerated father Abraham the son of Jacob, who volunteered (מתנדב) this. (ll. 298–300)

It is difficult, if not impossible, to determine the nature of this volunteered "contribution". Is the reference to authorship, copying the text or something else altogether? Tobi's variant of the *Baqqāšā* does not provide us with any additional clues, thus leaving our question open.

Mechanical recitation of panegyric, liturgy and petitions by the graves of saints, whether Christian, Muslim or Jewish, is not an unusual phenomenon. This practice, intended to orchestrate the cult, is an integral part of the various ritualized acts which pilgrimage involves. The author of our manuscript, however (but not that of Tobi's), states in his introductory note to his *Baqqāšā* (ll. 4–10) his own motivation for providing a written copy of these prayers. Prayer at the grave of Shabazi the saint, he notes, is highly efficacious in effecting cures for all sorts of maladies and in alleviating suffering. Unfortunately, he adds, many pilgrims come to the shrine, but "find themselves speechless, unable to utter a word, and their eyes do not produce tears." Petitions, he points out, are more effective when they are offered fervently and in plaintive voice, "with eyes brimming with tears" (ll. 22–23), for God "may be conciliated by tears" (l. 232).⁴ It is for this reason, says our author, that he set himself

3. Prayer for the repose of the dead, requiem.

4. Based on the talmudic statement: "Although the heavenly gates of prayers were shut, the gates of tears were not shut" (Berk 32b). "Prayer," says the *Zohar* (the book of Qabbalah, Jewish mysticism), "when offered with intensity, is as flame to coal in uniting the higher and lower worlds" (*Wayyaqhel*, 213b).

to compose this petition, in order to serve all those who come to prostrate themselves before the grave of Shabazi (ll. 9–10). The introductory section of our manuscript (absent in that of Tobi) also volunteers a note of warning to all pilgrims who frequent the shrine of Shabazi: the unclean should not approach the shrine, lest he desecrate it. Those who had experienced nocturnal pollution, or whose bodies and clothes were soaked with sweat from the long and arduous journey, should first purify themselves by immersion in water (ll. 10–11).⁵ Moreover, the author goes out of his way to warn against failure or slackness in payment of vows or pledges to the shrine. To underscore the extreme gravity of the matter, he quotes in full several scriptural verses (Deut 23:22–24; Num 30:3; Jonah 2:9), all of which caution against slackness in performing whatever proceeds out of one's lips. The author adds a mystical note to his warning, saying:

He who vows and revokes his vow impairs the sphere of *Binah*,⁶ and he who takes an oath and rescinds it renders the six edges defective, and his children will die while they are still young and during his own lifetime. Moreover, whoever delays paying his vows, his heavenly record of deeds will be noted and consequently trembling will seize him without knowing why. . . . (ll. 13–21)⁷

Why is the author so obsessed with ritual and financial matters associated with Shabazi's shrine? Does he belong to the family or council which served as the guardians or caretakers of the shrine? Such guardians, to judge from what we know of the management and practices of shrines, in general, are entitled to certain rights and privileges. Part of the revenues from the flow of donations, pledges, offerings, vows, etc., is reserved for the maintenance of the shrine. The rest is shared by its caretakers, who rely on these revenues for their own sustenance. It would not then be farfetched to assume that the author may have been associated in some administrative capacity with Shabazi's shrine.

The author encourages his audience to visit the shrine of Shabazi and to ask for the intercession of this "holy Saint". The destruction of the Temple and the Exile of Israel from their land, complains the author, deprived the Jewish people of their glory. As a result of that, he bemoans, "We no longer have a prophet, a seer or a priest to atone for our sins,

5. Cp. the rabbinic sayings: "one should enter upon prayer in the spirit of deepest humility and holy reverence" (Berk 5a); "The worshipper should be dressed in clean garments" (Yer. Meg. 1, 71a).

6. One of the ten divine potencies known in the Qabbalah as *Sefirot*. It should be noted that our *Baqqāšā* is interspersed with mystical allusions.

7. For the gravity of vows and their role in shrines of saints, see Ben-Ami (1984, pp. 51–52).

nor a healer to cure our maladies and alleviate our sufferings" (ll. 175–177; see also ll. 96–100). Under such circumstances, the author stresses, recourse to Shabazi, the holy saint, is of paramount importance. He would serve as an advocate for those who seek him, one who will interpose for them before God as a "lofty and firm wall" (l. 30). Though the prayer is addressed to Shabazi, the *Baqqāšā* makes it abundantly clear that it is to God that the ultimate appeal is directed.

The unique manuscript is of considerable interest because it provides valuable insights into the social, religious and cultural practices of the Jews of Yemen and their venerative attitude toward Shabazi, the only communal saint which this Jewish community had ever canonized and sanctified. We learn from the petition that many Yemenite Jews had frequented the shrine, often after having traversed wide stretches of arid land or rugged mountainous regions⁸ in their quest of a miraculous cure for their diseases and afflictions. The picture which emerges from the plaintive tones of the *Baqqāšā* is that of a persecuted Jewish community, subject to humiliation and derision, pillage, violent deaths by plagues, pestilence, famine, and other calamities⁹ (ll. 38–40 *et passim*). The *Baqqāšā* repeatedly implores the saint to plead his people's case before the Lord, to pray for the redemption of the *Shekhinah* and the hastening of the coming of the Messiah, "speedily in our own lifetime." Moreover, Shabazi is called upon to intercede before God so that He may

prolong our days and years with joy and happiness, peace and tranquility, that we may serve Him all our days. Let Him give us a full span of life with ripe old age, with sons and grandsons, holy and wise offspring, sages great in Torah and piety, devoid of moral flaws, sin and blemish, that they may live a long life, engaged in the study of the Torah . . . observing its commandments. (ll. 44–50)

8. The Jews of Yemen were widely dispersed throughout the country. About 80 percent of them lived in villages or small towns. Yemen is characterized by a remarkable diversity of geographical features, varying from low strips of lands to highland ranges surmounted by several major peaks and eminences.

9. Despite the innumerable wadis which crisscross the mountainous region of Yemen, there are no perennial rivers. Thus the country is totally dependent upon rainfall. Any marked scarcity of rain in the agricultural regions entails a general famine. Indeed, famine has scourged Yemen repeatedly throughout history. References to this devastating calamity are numerous in Muslim Yemenite chronicles (see for example Wāsiṭī, 1928, p. 30 *et passim*). Another scourge which frequently hits the land of Yemen is that of the locust, which eats up all fruit and vegetation. Because of the extreme scarcity of food which results from the various natural scourges, coupled with the constant afflictions caused by anarchy, frequent internecine wars, tribal disputes, etc., the locust constituted in Yemen a source of food: "*al-jāwe*," says a telling Yemenite proverb, "*yaʿkul makhāwe*" (the hungry eat [even] the legs of the locust).

The petition asks the saint to remind God of His covenant with Israel and demand the fulfillment of His promises to the Fathers and to the Prophets. Ample scriptural quotations are given to this effect. Furthermore, the petitioner asks for vengeance to be executed upon his oppressors. Let God, he prays, act for the sake of His great and holy Name and reveal His marvels and mighty deeds (ll. 131–133).

At times, the note of supplication turns into a forceful demand. The supplicant feels that he is entitled to the saint's gracious and favorable attention. His pilgrimage, he points out, entailed an enormous sacrifice on his part. "Behold," he reminds the saint, "I have come from far away to prostrate myself before you" (l. 94). He repeatedly stresses that his visit to the shrine not only sapped his energies, but also caused him to forsake his house, to harden his heart "like stones" toward his parents, wife and children, to wander through highways full of terrors, and to suffer the abuse of the "gentiles" . . . (ll. 102–104; 171–174). All this he has done so that he may pay homage to his most venerated saint.

II

Sainthood, namely the attribution of sanctity to individuals and their subsequent veneration, whether in their lifetime or after their death, is a universal phenomenon amply attested to in antiquity. It may have its roots in the yearning of man to link himself with the divine spheres or to attain their protection and favor through non-human intermediaries such as daimons or guardian angels (Brown, 1981, pp. 33–61). The veneration of saints is widely prevalent in contemporary cultures and religions. It constitutes an integral part of Christianity and holds a prominent place in Islam. The tombs of the Christian saints became centers of the ecclesiastical life of their region. Some are viewed as patron-spirits of their locality, while others transcend their regional confines to embrace the universal community of believers. Islam, likewise, has its own *walīs*¹⁰ whose tombs dot the various Muslim countries. Their shrines, which are generally located in conspicuous places, are readily recognizable by their *qubba* shape (domed roof). The cult of the saints is most prevalent throughout the Maghreb. Indeed, the presence of marabouts "is the most striking feature of Moroccan Islam" (Eickelman, 1976, pp. 6–7; see also *id.* 1977).¹¹ In both Christianity (particularly the Roman Catholic and Eastern Orthodox Churches) and Islam, the masses attribute an

10. *Walī* is the common Arabic name for saint, from the Arabic root *walā*, to be near. In ordinary use the word means protector, benefactor, companion, friend. See the article "*Walī*" in *Encyclopedia of Islam* (Old Edition), 4:1109, and Goldziher (1971, pp. 277–341).

11. See also Crapanzano (1973); Dermenghem (1954); Douté (1900); Gellner (1969).

almost divine nature to their saints. They address them in the same manner as they would address God and perform ceremonial processions around their tombs. Some even offer them sacrifices.

It should be noted that this cultic attitude toward the saints had been sharply condemned by Christians, notably by the Anglican Church.¹² Muslim theologians also censured it and branded it as a contaminating legacy of pagan worship and a reflection, both in its essence and manifestations, of the worship of idols and local deities (Brown, 1981, pp. 6–7). Not only is there no warrant for such cult in Scripture, the Qurʾān or the *sunna*, so it is claimed, but it is also contrary to their very spirit. Muslim theologians went so far as to declare this practice to be tantamount to *širk* (attribution of associates to God) and *bidʿa* (innovation, heresy). This, they contended, violates the principle of *tawḥīd* (unity of Allah), verging on polytheism. Thus, for example, the end of the eighteenth century witnessed the Wahhābī crusade which destroyed tombs and shrines of *walīs*, including the most venerable shrines of Muḥammad, the earliest *khalīfas* and the great martyrs of the Shīʿites.¹³ However, popular sentiments proved to be too strong to suppress, and, to judge from the current proliferation of tomb-shrines, the cult of the saints is as strong among the masses as ever.

The concept of sainthood is not alien to Judaism, although it is far from being as deeply rooted as in either Roman Catholic or Eastern Orthodox Christianity or Islam.¹⁴ Jewish tradition holds in high esteem those individuals who, by their supremely virtuous mode of life and their exceptional adherence to the Torah and its commandments, serve as ideal exemplars of faith. Such singularly righteous people, whose actions and intentions are “for the sake of Heaven” (Berk 60a), are believed to possess the ability to exert influence upon the “Higher Spheres”. The *ḥasīd*, *qādōš* or *ṣaddīq* (the Hebrew terms for “saint”) are, according to the rabbis, even greater than the ministering angels (San. 93a) and they have, through prayers and intercession with God, the ability to control the forces of nature and to annul disastrous divine decrees (Sab. 63a). Indeed, this concept of the *ṣaddīq* and his crucial role in preserving and sustaining the world with his piety is among those essential concepts which form the backbone of Jewish life and thought (see Schechter, 1938, pp. 148–181).

12. For example, article 22 of the 39 articles drawn up in 1562 by the Anglican Church censures the invocation of the saints and characterizes it as one of those practices “vainly invented, and grounded upon no warranty of Scripture, but rather repugnant to the word of God” (see *Encyclopedia of Religion and Ethics*, 2:51).

13. *Ibid.*, 2:51.

14. See Mach (1957); Horodezky (1928); Schechter (1938, pp. 148–181); Dubnov (1966).

Generally speaking, although Judaism allowed the emulation and even veneration of its *qedōšīm* (holy persons) while alive, it refrained from granting ecclesiastical sanction to them after their death, let alone canonizing them by juridical process. It rather adhered to the rabbinic dictate, "The righteous need no monuments, their teachings are their memorial" (*Šeqālīm* 2,5). The very popular talmudic and midrashic sayings relating to the constant existence of thirty-six righteous persons upon whose merits the world exists and "upon whom the *Shekhina* (Divine Presence) rests" (San.97b, Suk.45b) are too well known to need elaboration. However, it should be stressed that the rabbis insist that these mysterious saints, whose piety extends beyond the requirements of the law, live in utter obscurity, unnoticed by their fellow men, and are themselves generally unaware of their own status.¹⁵ This emphasis on the anonymity of the saints is highly significant, since it reflects the predominantly negative attitude of the rabbis toward the cult associated with the tombs and shrines of saints.

Exceptions to this attitude are, however, not lacking. The most notable, indeed the most unusual one, is the Jewish community of Morocco, which has produced, according to Ben-Ami (1984, p. 11), more than 610 Jewish saints, including 25 female saints. This is, however, not surprising in view of the fact that this community lived for many centuries in a country marked by an unparalleled proliferation of maraboutic shrines.

III

Yemenite Jewry, probably the oldest Jewish community,¹⁶ lived for centuries in relative isolation, both physically and spiritually, in a predominantly 'Zaydī (an offshoot of the Shī'ite sect) Islamic state, one permeated with Muslim saints. Despite this fact, this community did not capitulate to Muslim influence in this area. The Jews of Yemen refrained from sanctifying their personages, so that shrines of Jewish saints in Yemen are almost nonexistent.¹⁷ One exception, however, is that of Rabbi Shalom Shabazi, the subject of our *Baqqāšā's* veneration.

15. Cp. the strikingly similar Muslim belief in the existence of 4000 or, according to another version, 356 saints hidden in the world, whose sanctity is not always apparent and who are themselves unconscious of their state ("Wali," *Encyclopedia of Islam*, 4: 1109).

16. It should be noted that Yemenite Jewry no longer exists as a separate and independent community. Its wholesale departure to Israel, which assumed the dimensions of mass exodus in the 1950's, brought an end to its pulsating life. The shrine of Rabbi Shalom Shabazi is, however, still in Ta'izz. For insights into various aspects of this community, see Ahroni (forthcoming); Goitein (1983); Gamlieli (1976 and 1978); Nini (1982).

17. A few Yemenite Jews used to pay visit to the grave of Rabbi Pineḥas, for the purpose of prayer.

Yemenite Jewry had adorned Shabazi with a garland of the highest reverence and virtually canonized him. The tomb-shrine of "Weli Shabazi," as he was referred to by the British explorer Hugh Scott (1942), is situated east of the city of Ta^ʿizz, the major city of the southern part of Yemen. Scott describes this grave as "a whitewashed oblong with a little arch on top at one end . . . surrounded by a rough stone wall with a small low one-roomed stone building opening into the enclosure" (p. 92). From the accounts of other travelers, notably Jacob Saphir, and also from indigenous Yemenite records, we learn that this tomb is popularly known as "*al-ziyāra* (place of pilgrimage) of Abbo Sālim al-Shabazi" (p. 92). Adjacent to the grave is a cave with a spring of water, known as *al-minšāra*. After praying at Shabazi's tomb, we are told, pilgrims, particularly the sick and the afflicted, would proceed to the spring anticipating a responsive sign from the saint. Whatever came forth from the gushing spring, a leaf, grass, insect, and the like, would be taken, preserved in a leather case and worn as an amulet. Such amulets were believed to be potent charms highly effective in warding off evil, in healing the sick, and in eliminating personal, marital and other difficulties (Saphir, 1866, p. 82; Ḥoze, 1973, p. 42). The unworthy, however, the accounts relate, could not be helped by the saint; he would find the spring dry, and the entrance of the cave guarded by a serpent (Ḥoze, p. 42).

The life of Shabazi, the Yemenite Jewish saint, as it emerges from the web of legend spun around him (see Ḥoze, 1973 and 1982; Noy, 1967), accords in many respects with the general model of the Muslim *walī* or marabout. Despite the differences, at times marked, in details from one individual to another, saints are essentially stock characters. Their miraculous feats, when stripped to their bare essence, are found to cluster around a limited number of familiar hagiographic motifs.

Generally speaking, saints are believed to be recipients of divine blessings (*barakāt*). They are credited with a miraculous power and therapeutic gifts (*karamāt*) which enable them to heal all sorts of human ailments and afflictions: cure disease, remove sterility, bestow earthly benefits upon people, eliminate blights, plagues and disasters from a community or region and confound enemies. They have control over the *jinn* (spirits) and *ʿafārīt* (demons), and they, therefore, possess the ability to cure the devil-struck and the mentally possessed. They have the power to bestow the faculty of speech upon animals and stones, and wild animals are subject to their will. They are able to defy and control the laws of nature. They are not hindered by spatial distances since the earth folds up for them, enabling them almost instantaneously to visit remote

places.¹⁸ They stop the course of the sun and are invulnerable against attack on either body or soul (see Goldziher, 1971). Indeed, these and other miraculous exploits constitute in the eyes of the masses the proof of saintliness. However, once an individual's saintliness is established, hagiographic legends tend to attach to him as if by magnetic attraction, woven and embroidered by the unbridled exaggeration of the local or regional popular mind. The greater the miraculous feats attributed to a saint, the larger is the circle of his believers, and the greater is the awe, reverence and esteem which he commands.

Such miraculous feats are also reflected in the legends that are associated with Shabazi. As expected, many of these stories are tinged with a typically Jewish flavor.¹⁹ Thus, we are told that Shabazi made use of his ability for miraculous and instantaneous transfer from one place to another for the purpose of observing the Sabbath in the Land of Israel, and alternatively in Jerusalem, Sefad, Tiberia and Hebron. He would leave Yemen every Friday afternoon and return every Saturday evening. It is for this reason that Jews refrained from visiting his grave on the day of the Sabbath; they thought it was futile to address an empty tomb.

Legend has surrounded his death with a halo. This saint, we are told, died on Friday afternoon, just before the eve of the holy Sabbath. The students and the congregation, who wished to refrain from desecrating the Sabbath, wanted to bury him on Saturday evening, after the conclusion of the Sabbath. One of his students, however, who wished to avoid delaying the burial, urged the community to bury him immediately. The legend goes on to say that while they were engaged in the discussion, the sun suddenly blazed and the congregation hastened to bury the saint. It is for his sake, they thought, that the sun stood still, in order not to allow the disgraceful exposure of his body until Saturday evening. The legend also says that Shabazi had anticipated the exact time of his death, and that just prior to it he had dug his own grave, prepared his shroud and bathed himself (See Hōze, 1973, pp. 11–12; Noy, 1977).

Like most hagiographic legends, those associated with Shabazi probably are mainly the figments of the popular imagination. They are, however, very valuable for the study of the little known seventeenth century Yemenite Jewish community. Hagiographic legends, it should be noted, although they revolve around stereotyped themes, are in their

18. This phenomenon is known as *ṭayy al-ʿard* in Arabic literature and referred to as *qefīṣat derek* in Jewish tradition (See Hulin 91b, San. 95a).

19. Cp. those related to Rabbi Baʿal Shem Tov (Besht), the founder of the Ḥasidic movement (1700–1760).

details rooted in historical reality. They are highly reflective of the social, political and economic background of a particular region, and are in essence a product of the historical matrix. The legends that are told about Shabazi provide us deep insights into many features of Jewish existence in Yemen, particularly their social and religious interaction with the reigning Muslims in whose midst they lived. A typical example of such insightful legends is that relating to Shabazi's daughter, Šam^ʿah ("candle"), which recurs in diverse versions. According to one version, Šam^ʿah was a virtuous girl and extremely beautiful. When the son of the king saw her, he wished to marry her. Shabazi explained that such an intermarriage between a Jew and a Muslim is impossible, since Jews differ from Muslims in many respects, particularly regarding circumcision, observance of the Sabbath and dietary laws. The king, however, insisted upon such a marriage. In view of the king's threat to use force if necessary, Shabazi decided to bring death upon his daughter. On the day appointed for the wedding, he dressed his daughter in white, as befits a bride, and led her in procession to meet the bridegroom, singing wedding songs (*zaffāt*) along the way. However, when she reached the bridegroom, she fell down and died, to the dismay of the king and his son (Hoze, 1973, pp. 5–6).

We have stated earlier that Yemenite Jewry refrained from canonizing its personages. Why then did it make an exception with respect to Shabazi? What were its motivating forces? Who was Shabazi in real life? Unfortunately, Shabazi's life, like that of most saints, is shrouded in a thick veil of mystery. Legend is inextricably mixed with fact in all that is told of him. From one account which he himself wrote (1977, p. 135), we learn that he was born in 1619, a year which he associated with a bizarre celestial phenomenon. In that year, he says, two stars rose from the East with "tails like a stick." These two stars were understood by Jewish scholars to be "the stars of the Messiah," proclaiming the imminent advent of salvation. The question as to whether Shabazi saw himself in the role of one of the messiahs²⁰ cannot be conclusively determined. But the fact that he refers again to the event of the appearance of these two "messianic" comets indicates that he was obsessed with this phenomenon, which stirred in him and in Yemenite Jewry great messianic expectations.

Shabazi, it should be noted, was above all a poet and a writer. He left us a literary legacy which consists of a large corpus of his poems²¹ and

20. Jewish tradition relates to the appearance of two messiahs: ben-Yosef (also named ben-Ephraim) and ben-David. The former is a belligerent messiah, who will precede the latter and pave the way for him (see Klauzner, 1955, pp. 402–403).

21. The major part of his extant poem has been published. See Mekiton, 1966; Seri and Tobi, 1976.

an extensive midrashic commentary on the Pentateuch.²² Some of his poems are written in Hebrew, others in Arabic, and still others in Aramaic. In many of his poems, stanzas in Hebrew and Arabic would alternate, often intermixed with Aramaic. Indeed, Shabazi was able to wield these three Semitic languages with equal facility and dexterity.

Shabazi's immense literary output, however, provides an extremely scanty yield with respect to his personal life. His writings are dominated by religious and national themes. Reference to his personal life would, as a general rule, be injected in his work insofar as it merged with or reflected the national or communal experience. Thus the precise date of his death has not so far been conclusively determined. All we know is that he must have died after 1679, the year in which the major part of the Jews of Yemen were exiled to Mauza (see Ratzaby, 1961). Shabazi had personally experienced this most fateful event in the history of Yemenite Jewry; he lived through it and lamented it.

From his writings, however, we learn that he was born in Šbez, one of the villages around Ta^ʿizz. He wandered from one Jewish community to another, and he spent some years in Sanaa among the Jewish sages whom he mentioned with great reverence. From two poems, which were dedicated to Yemenite rulers, we may infer that he was a prominent figure in Yemenite Jewry, possibly a spiritual leader recognized by the authorities. One of these two poems bears the superscription: "Composed on the day in which he, Sayyid Ḥasan, ascended the throne" (Ratzaby, 1958, pp. 298–300). It seems safe to assume that Shabazi came to pay tribute to the new ruler on behalf of the Jewish communities in Yemen. Indeed, our *Baqqāša* seems to refer to this particular role when it addresses him as "foundation of the earth, who was steadfastly faithful to the House of Israel, and stood for them in time of affliction like a firm wall . . . [and who] defended them and pleaded their cause" (ll. 28–31).

Were Shabazi's roles as leader, scholar and intercessor the motivating factors for his exceptional sanctification? While these and other factors must have played a role in this respect, they were not, in my opinion, the major factors. Yemenite Jewry had produced personages of greater stature than Shabazi in terms of leadership and scholarship. Yet it did not accord them sainthood. It seems to me that the reason for the veneration of Shabazi by the Jews of Yemen is to be found in the nature and tenor of his poetry, the themes of which are predominantly religious and nationalistic. The suffering of the exile and the great expectations for messianic redemption ring throughout his poems. Indeed, his jubilant and exuberant references to the imminent arrival of the Messiah fanned

22. *Ḥemdāt Yāmīn* (2 volumes); published in 1977.

sparks of hope amid the ashes of despair. Many of his poems are enveloped in a cloud of mystical terms which at time baffles penetration. Indeed qabbalism, esotericism, allegory, theosophy, and cosmology are all abundantly represented in his poetry. Many of his poems are still chanted by the Yemenites on various occasions, accompanied by dances and rhythmical movements. Rabbi Korah aptly characterizes this poetry as a blending of supplications and praise to the Creator, ethics and faith, joy and rejoicing. It strives to elicit a smile from the mouth of the oppressed. He adds that the Yemenite attitude toward Shabazi's poetry is like the study of the Torah. "The congregation is forbidden to desecrate poetry with any conversation. They strain their ears to hear the poems. One moment they are overjoyed, the next they shed a tear. . . . Scenes of heavenly spheres are revealed to them, and it is impossible to graphically depict this" (Mekiton, 1966, p. 3).

Shabazi is certainly the most luminous figure and most gifted poet whom Yemenite Jewry had produced. With him Hebrew poetry in Yemen reached its highest bloom. Shabazi exercised a deep and lasting influence on the Yemenite Jewish poets who followed his footsteps. With his death, however, the decline of Yemenite Hebrew poetry was quick and precipitous.

Shabazi was an ardent spokesman of Yemenite Jewry before earthly kings and before Heaven. He brought to his brethren knowledge of the nearness of God, and of His love for them, and he expressed their yearnings for Him. He stirred with his mighty poetic chords their innermost feelings and revived in them the hopes of redemption which they had cherished for centuries. His poetry was viewed by Jews in Yemen as "a ladder set up on the earth with its top reaching up to the Heavens" (Mekiton, p. 3). It is no wonder, then, that they responded by sanctifying him.

BIBLIOGRAPHY

- Ahroni, Reuben (forthcoming). *Yemenite Jewry: Origins, Culture, and Literature*. Bloomington.
- Barer, Shlomo. 1952. *The Magic Carpet*. New York.
- Ben-Ami, Issachar. 1984. *Ha^ʿrāṣat haqqedôšîm beqereb yehûdê Morocco*. Jerusalem.
- Ben Amos, Dan and Jerome R. Mintz (trans. and eds.). 1970. *In Praise of the Baal Shem Tov [Shivhei ha-Besht]*. Bloomington and London.

- Brown, Peter. 1981. *The Cult of the Saints*. Chicago.
- Crapanzano, Vincent. 1973. *The Ḥamadsha: A study in Moroccan Ethno-psychiatry*. Los Angeles and London.
- . 1973. "Saints, Jnun and Dreams: An Essay in Moroccan Ethno-psychology." *Psychiatry* 38, 2 (1975): 145–159.
- Dermenghem, Emile. 1954. *Le culte des Saints dans l'Islam maghrebin*. Paris.
- Doutté, Edmond. 1900. *Notes sur l'Islam Maghribin—Les Marabouts*. Paris.
- Dubnov, Shimeon. 1966. *Tôledôt haḥāsîdûṭ*. Tel-Aviv.
- Eickelman, Dale F. 1976. *Moroccan Islam: Tradition and Society in a Pilgrimage Center*. Austin and London.
- . 1977. "Ideological Change and Regional Cults: Maraboutism and Ties of 'Closeness' in Western Morocco," *Regional Cults*, ed. by R. P. Werbner. New York.
- Gamlieli, Nissim Benjamin. 1976. *Tēmān umahāne Geʿullāh*. Tel-Aviv.
- . 1978. *Ḥadrê Tēmān*. Tel-Aviv.
- Gellner, Ernest. 1969. *Saints of the Atlas*. Chicago.
- Goitein, S. D. 1939^e. *Masʿaot Ḥabšuš*. Tel-Aviv.
- . 1983. *Hattēmānīm: History, Communal Organization, Spiritual Life* (ed. M. Ben-Sasson). Jerusalem.
- Goldziher, Ignaz. 1971. *Muslim Studies* (Trans. from the German by C. R. Barber and S. M. Stern). London.
- Horodezky, S. A. 1928. *Leaders of Hasidism*. London.
- Ḥoze, Seadiah. 1973 and 1982. *Sefer tôledôt hārāḇ Shalom Shabazi* (2 vols.) Jerusalem.
- Klausner, Joseph. 1955. *The Messianic Idea in Israel*. Trans. by W. F. Stinespring. New York.
- Mach, R. 1957. *Der Zaddik in Talmud und Midrasch*. Leiden.
- Mekiton (Brothers). 1966. *Ḥāfeṣ Ḥayyîm*. Jerusalem.
- Nini, Yehuda. 1982. *Tēmān veṣiyyôn*. Jerusalem.
- Noy, Dov. 1967. "R. Shalem Shabazi beʿaggadat hāʿām šel yehûdê Tēmān," *Boʿî Tēmān* ed. by Yehuda Ratzaby. pp. 106–133. Tel-Aviv.
- . 1977. "Peṣirat R. Shalom Shabazi beʿaggadat haʿam hat-tēmānîṭ," *Morešet yehûdê Tēmān*. pp. 132–149. Jerusalem.
- Ratzaby, Yehuda. 1958. "Teʿuddôt letôledôt yehûdê Tēmān," 2:287–302.
- . 1961. "Gēruš Mauzaʿ leʿôr meqôrôt ḥādāšîm, *Sefunot*. 5:197–215.
- . 1965. "Rabbi Shalem Shabazi vešîrātô." *Sefûnôt* 9:135–166.
- Saphir Yaʿaqob. 1866 and 1874. *ʿEḡen Sappîr* (2 vols). Mainz. Reprinted 1969.

- Schechter, Solomon. 1938. *Studies in Judaism*. Philadelphia.
 Scholem, Gershom. 1974. *Kabbalah*. New York.
 Scott, Hugh. 1942. *In the High Yemen*. London.
 Seri, Shalom and Yosef Tobi (eds.) 1976. *Šīrīm ḥādāšīm lerabbī Shalom Shabazi*. Jerusalem.
 Shabazi, Shalom. 1977. *Hemdai Yāmīm: A Commentary on the Pentateuch* (2 vols.). Jerusalem.
 Tishbi, Yeša'iah. 1957. *Mišnat hazzōhar* (2 vols). Jerusalem.
 Tobi, Yosef and Shalom Seri (eds.). 1976. *Šīrīm ḥādāšīm lerabbī Shalom Shabazi*. Jerusalem.
 al-Wāsi'ī, 'Abd al Wāsi' bin Yahyā. 1928. *Ta'rikh al-Yaman*. Cairo.

THE TEXT OF THE BAQQĀŠĀ

בקשה

Introduction:

1. אתחיל לכתוב בקשה נאה לאמרה על קבר הצדיק אדונינו
2. מוריני ורבינו חמוד לכינו גלגל עינינו ציץ תפארתינו החכם
3. הכולל התנא האלהי מהר"ר שלום שבזי זיע"א:¹
4. ידיע להוי לכון אחינו בני ישראל הבאים להשתטח על קבר
5. הצדיק מי שיש לו חולי או איזה צער בגופו ילך להתפלל על
6. עצמו אצל קבר הצדיק ברחוק ארבע אמות ויתרפא בעז"ה²
7. ודעו לכם אחינו שיש בני אדם הולכין ומגיעין על הקבר ואין
8. להם מלה בלשונם ואינם יכולים לומר שום דבר ולא תרדנה
9. עיניהם דמעה אמרתי בלבי לכתוב זאת הבקשה לכל ההולכים
10. להשתטח על הקבר הזה שלא יהיה טמא מקרה לילה ח"ו³ או
11. מזיעת דרכים על בגדיו ואם הוא בלתי טהור צריך טבילה
12. קודם שילך וגם אחרי שובו ואם לא יוכל לעשות כן טוב לו עלי⁴
13. שלא ילך וכל מי שיש חוב נדר ישלמנו קודם שילך על קבר הצדיק
14. כדי שיקיים על עצמו מקרא שכתו' כי תדר נדר לה' אלהיך לא תאחר
15. לשלמו⁵ וכי' מוצא שפתיך תשמור ועשית⁶ וכתו' ככל היוצא מפיו

1. זכותו יגן עלינו אמן

2. בעזרת השם

3. חס ושלום

4. Thus raised in the Manuscript. The word has been added by the scribe.

5. Deut 23:22

6. וכתיב

7. Deut 23:24

16. תעשה⁸ וכי אשר נדרתי אשלמה⁹ והנודר ומבטל פוגם בבניה והנשבע
 17. ומבטל פוגם בשש קצוות ובניו של אדם מתים בחייו כשהם קטנים
 18. ח"ו וכל המאחר נדרו מתבקר פנקיסו¹⁰ ובכל יום מתפחד ואיני יודע
 19. מתפחד¹¹ והנודר ומקיים הציל לעצמו מעון נדרים ומשל לאדם
 20. אחד שיש לו חוב או איזה עניין אצל חבירו תחלה שולח לו
 21. ואח"ך מפייסו בדברים ואז תקובל תפלתו והקב"ה ירחם עליו ועלינו
 22. ברחמי הרבים ויגאל שכנת עווינו כב"א¹² ואח"ך¹³ יסדיר תפלתו
 23. בבכיה ובדמעות שליש ומכאן יתחיל לומר הבקשה על הקבר
 24. ויברך זאת הברכה ויסדיר הבקשה בין יחיד בין רבים וכת' ולא
 25. יראו פני ריקם¹⁴ בא"י¹⁵ אמ"ה¹⁶ אשר יצר אתכם בדין והחיה אתכם
 26. בדין ועתיד להחיותכם בדין ולהחזיר נשמותיכם לגופותיכם בדין
 27. בא"י מחיה המתים¹⁷
 28. I שלום עליך אדונינו מורינו ורבינו אבא שלום אל שבזי זי"ע
 29. ושלום ינוח על משכבך צדיק יסוד עולם¹⁸ אשר היית נאמן
 30. לבית ישראל בכל עת ועמדת להם בעת צרתם כחומה נשגבה
 31. להתפלל עליהם תמיד באהבה רבה וזיכית והצדקת את הרבים¹⁹
 32. והורית לישראל חוקים ישרים ומשפטים טובים אשריך וטוב
 33. לך שזכית אחרי בוראך לעבדו בליכב שלם ובגפש חפצה
 34. ועתה הנה עניתי בדרך כוחי לבוא להשתטח על קברך
 35. ולבקש ממך שתעמוד נא בתפלה ובקשה לפני אל רם ונישא
 36. שיכפר לנו על כל חטאתינו ועונותינו ופשעינו שחטאנו
 37. ושעוינו ושפשענו מיום היותינו על האדמה עד היום הזה
 38. ואת תפלתנו אל יבזה ויצילנו מן השכי ומן השבר ומן הבזה
 39. ומטולטול²⁰ הקשה ומפחד ובהלה וממיתה משונה ומדבר
 40. ומגפה ומכל חלאים רעים כי רחום הוא וישלח ברכה
 41. והצלחה בכל מעשה ידינו וירפא את תחלואינו ויברך את
 42. לחמינו ואת מימינו ויסיר מחלה מקרבנו²¹ ויושיענו בקרוב
 43. ויצילנו מכף כל אויב ואורב ומשודדי יום ומשודדי לילה

8. Num 30:3

9. Jonah 2:9

10. "His (Heavenly) record-book will be scrutinized, namely account will be taken in Heavens of his failure to pay his vows.

11. Should be מתפחד

12. במהרה בימינו אמן

13. ואחר כך

14. Exod 23:15; 34:20

15. בארץ ישראל

16. אלעזר מלך העולם

17. See Berak 58b.

18. Prov 10:25

19. Based on Dan 12:3

20. Read טילטול

21. Exod 23:25

44. ומגנבים ולסטים ומאדם רע ומכל מיני נזק ותקלה ויאריך
 45. ימינו ושנותינו בטוב ובנעימים בהשקט ובטח לעבודתו
 46. יתברך כל הימים וימלא מספר ימינו בשיבה טובה בבנים
 47. ובני בנים זרע אנשים קדושים חכמים ונבונים גדולים
 48. בתורה וביראת שמים שלא יהיה בהם שום פיסול²² ושמן
 49. חטא ודופי ויהיו חיים וקיימים לאורך ימים ושנים ויהיו
 50. עוסקי בתורה ומקיימי מצותיו לשמה ומביני סודותיו וישמר
 51. אותנו מעין הרע ומכל חטא ועון הן בילדותנו הן בזנותנו
 52. ויקיים לנו מה שהבטיחנו על ידי ישעיה החזזה ואני זאת
 53. בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי
 54. בפוך לא ימושו מפוך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה'
 55. מעתה ועד עולם²³ למען נזכה לעולם שכולו טוב עם הצדיקים
 56. והחסידים המתעדרים בגן עדן וישיענו מטובו וירחם
 57. עלינו למען שמו הגדול וישלח לנו הגואל ואל יעכב שום
 58. חטא ועון ואשמה את תפלתנו ויבנה בית קדשנו ותפארתנו
 59. II במהרה בימנו אמן: שלום עליך מורינו ורבינו
 60. שלום אל שבוי זי"ע תהא נפשך צרורה בצרור החיים את ה'
 61. אלהיך²⁴ שלום עליך ועל משכבך יהי שלים במנוחתך אשריך
 62. אשר זכית ללכת בדרכי יוצרינו מזומן אתה לחיי העולם
 63. הבא במעלת הצדיקים אשריך שאתה יושב עם המלאכים
 64. הקדושים אצל בני עלייה השם ברוך הוא יחיש וימהר
 65. עמידתך ויזכנו לראות פניך המאירים והמזהירים כוזהר הרקיע²⁵
 66. וזכותך ותומתך תגן עלינו ובעדינו בעת הזאת אשר אנחנו
 67. שרוים אז יפרט שאלתו ובקשתו²⁶ תבוא בשלום תנוח על משכבך וגם
 68. תרבה תפלה בעדי אני פ פ פ²⁷ ותיעתר אל ה' אלהינו שיעשה למען
 69. רחמיו המרובים וחסדיו הגדולים ולמען זכות אברהם יצחק
 70. ויעקב אבותינו הקדושים וזכות כל הצדיקים העושים רצונו יתברך²⁸
 71. שיחנם וירחם עלי ויחמול עלי מכל צרה ומכל חולי ויפרט
 72. שאלתו ובקשתו²⁹ ואל יעלים אזנו משמוע תפלתי ותחנתי הצועק לפניו
 73. מקירות לבי למען רחמיך וחסדיך תחיש מפלט לי ואל תעזבני
 74. ואל תטשני ואל תשכח ברית אבותי ועתה עיני ולבי אל אל ה' אלהי
 75. ואלהי אבותי בבכי וצעקה ודמעתי על לחיי כורע ומתודה על

22. Read פסול

23. Isa 59:21

24. I Sam 25:29

25. Dan 12:3

26. With the words "Let the (supplicant) express here his own wish and desire," the author allows an insertion of a personal petition.

27. פלוני בן פלוני

28. יתברך

29. Another pause for insertion of a personal petition.

76. תטאית רמב"ם מלפני בוכר חזקת הוה קדור
77. ככא³⁰ שחשקית על בעי החמלה והתנחלה: יתי מלצו מלפני
78. ה' אלהי ואבתי שמתאיר שחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
79. והקדושה המעולה ששלת ששורת שבת עזר אנא חכא גרולת
80. רחמיך חתנה אוהי קדושתו אלהי מלפני ששלת ששורת שבת
81. ורבינו שבתא שבתא שבתא שבתא שבתא שבתא שבתא שבתא
82. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
83. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
84. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
85. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
86. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
87. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
88. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
89. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
90. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
91. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
92. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
93. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
94. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
95. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
96. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
97. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
98. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
99. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
100. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
101. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
102. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
103. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
104. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
105. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
106. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות
107. יתהי נא חסדך על השמחה שהחיותו בחסדך על השמחה שהחיות

30. Literally "prison." The reference, however, is to the *Galil*, "exile" (see line 116).
31. The full name of the saint is given here: Abba Shalom ben-Yosef al-Shabazi.
32. See the prayer added to the *Amidah* of Rōš ḥōdēš and Jewish holy days.
33. See Isa 64:3.
34. Isa 58:11
35. See Ps 141:2
36. See note 30
37. See the *Misaf* of *Amidah*
38. ארמאי: "The Holy One, blessed be He."

108. איזה צער יבא להתפלל ולשפוך תחנונו לפניך שתעזריהו
109. בתפלתך נגדו ובכח תפלתך וקדושתך אזי הוא מתרפא בעזרת השם
110. הגדול הגבור והנורא: ויהי רצון מלפני שוכן שמים שיסלח לכל
111. חטאתי ועוני ופשעי ויהא חשוב ומקובל ומרצה לפניך מיעוט
112. חלבנו ודמינו שנחמעט בדרכים שהלכנו כאלו הקרבנו ע"ג³⁹ המזבח
113. וסלח ומחול על כל חטאתינו ופשעינו שחטאנו ומרינו לפניך מיום
114. היותנו על האדמה עד היום הזה: רבש"ע עשה למען שמך III
115. ולמען תורתך הקדושה שתעשה שאלתי ובקשתי בזכות זה הצדיק
116. הקבור במקום הזה בארץ הגולה וקיים לנו ה' אלהינו את הדבר
117. שהבטחתנו על ידי ירמיה חוזה ונביא בנים לגבולם⁴⁰ רפאני ה'
118. וארפא הושיעני ואושעה כי תהלתי אתה⁴¹ הצור אדוננו שמע
119. לתחנונינו ובקשתינו וקבל ברחמים וברצון את תפלותינו⁴² אנחנו
120. עמך בית ישראל היושבים בגלות המד והקשה הארוך הזה ואבותי
121. חטאו ואינם ואנחנו עוונתיהם סבלנו⁴³ מה נדבר ומה נצטדק
122. ועונותיהם גברו מנו ואין אנו עזי פנים וקשי עורף לומר לפניך
123. יא"א⁴⁴ צדיקים אנחנו ולא חטאנו אבל חטאנו אנחנו ואבותינו⁴⁵
124. וכל מעשים טובים לא עשינו אבל כי אורך הגלות ודוחק
125. השעה וחמס מלכיות מנעו הטובות ממנו ואין אנו יכולין
126. לכרין רעיונונו לעבדך באמת ובלבב שלם לכן ברחמיך הרבים
127. גלוי וידוע לפניך כי אנחנו אנוסים בדבר הזה: שתקל
128. מעלינו מעט מצערינו כדי שנוכל לעבוד בלבב שלם ותמהר
129. ותחוס לגאלינו מבין הגוים האכזרים שאנו שרוים ביניהם
- ממון
130. ומשעבדים ומצעדים אותנו בכל מיני צער הן צער הן צער
131. הגוף וסבלנו על שכמינו ואנחנו מצפים ומייחלים לך מתי תעשה
132. נקמה באויבנו ותראנו נפלאותיך וגבורותיך ותנקום נקמת כל
133. עמך בית ישראל מבין הגוים לפי שהם מלעיגים עלינו ועל דחינו
134. בכל שעה ובכל רגע אנא אלהינו ואלהי אבותינו אל תעלם אזניך
135. מבקשתינו⁴⁶ היה קרוב לשועינו ולשועת עמך ישראל ולתפלתי הט
136. אזניך ואל תזכור לי עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמיך⁴⁷ ועזריני
137. ותמכיני למען שמך הגדול והקדוש ועשה עמי למען זכות אבא

39. על גבי

40. See Jer 31:17

41. See Jer 17:14; See also the prayer of 'Amidāh.

42. See the prayer of the 'Amidāh.

43. See Lam 5:7

44. ה' אלהינו ואלהי אבותינו

45. See the section known in Jewish liturgy as *Viddūy* or *Tahānūn*.

46. *Ibid*

47. Ps 79:8

138. שלום זי"ע ששפכתי תחנתי על קברו שיליץ בעדי אצל כסא
 139. כבודך ותפלתי זכה לפניך כקטרת סמים על מזבחיך והנני יושב
 140. בוכה על מה שחטאתי ועויתי לכן עשה עמי למען שמך וקבל
 141. ברחמים וברצון את תפלתי וברחמיך הרבים תשלח לי רפואה
 142. שלמה רפואת הנפש ורפואת הגוף לעבודתך וליראתך ותגן עלי
 143. ועל כל אנשי ביתי וזכיני בזרע של קיימא לעבודתך וליראתך
 144. גם בנים ילכו לאורחי העולמים ומהר קץ הגאולה אמן נצח
 145. סלה ועד יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לליצ"ו:⁴⁸
 IV 146. שלום עליך מורינו ורבינו אבא שלום אל שבזי תהא נפשך צרורה
 147. בצרור החיים שלום עליך ועל משכבך אדוננו מורינו ורבינו
 148. אבא שלום אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא אשריך
 149. שזכית ללכת אחרי יוצרך לעבדו בלבב שלם והצדקת את
 150. הרבים והורית חוק ומשפט לישראל על גודל שכרך וישבת
 151. במעלת הצדיקים עם המלאכים הקדושים אשר הם אצל בני
 152. עליון הרחמן יחיש תחייתך הרחמן יזכנו לראות פניך
 153. כזהר הרקיע ויעמוד לנו זכותך וצדק תומתך וצדק תורתך
 154. תעמוד לנו ובזכותך יגן עלינו שיפתח לבבנו הערל בסודות
 155. ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהינו⁴⁹ ויצליחנו בכל דרכינו ואל
 156. ישלטו בנו אויבינו ואל יתן למוט רגלינו⁵⁰ ונהיה במחיצת
 157. הצדיקים נוחלי שני עולמות בבקשה ממך אדוננו שתשאל
 158. לנו מיוצרך להטות אלינו חסד לפנות אלינו ברחמים ואל יעני
 159. שנו כאולתנו ואל ימוד לנו כמפעלינו ואל תשלם לנו כמעשינו
 160. ואל יזכור לנו עונותינו וימחול ויסלח לכל פשעינו וחטאתינו
 161. ותפלתך תעמוד לנו בכל בעת צרותינו ובזכותך ננצל מחמס מלכיות
 162. ומשכוש הגייסות ומאונס הדרכים ומחבלו של משיח בזכותך
 163. נזכה לראות פני משיחנו בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמן:⁵¹
 164. ברוך המשיב נפשות החסידים לגופן ומקיץ ומעמידן
 165. ומכניסן לגן עדן ומזמין לחיי העולם הבא בא"י מחיה המתים
 V 166. רבש"ע⁵² הנה באנו לפניך להתפלל לפניך על זאת המצבה שיש
 167. בה אחד מן החבורה ושמו ידוע בגולה שהוא אדוננו המאור
 168. הגדול מורינו ורבינו אבא שלום בן כבוד אדונינו מורינו
 169. ורבינו יוסף אל שבזי זי"ע חמוד לבינו זכותו תעמוד עלינו
 170. ובזכותו תאיר עינינו ותרפא מכאובינו כן יאמר אלהינו.
 171. אלהינו ואלהי אבותינו שמנו נפשינו בכפינו ונסענו מאר
 172. צינו ועזבונו את בתינו ונתרחקנו מעל אדמתינו והקשינו לבנו

48. See the conclusion of the *Amidah*. לפניך ה' צורי וגואלי.

49. See Mic 6:8

50. See Ps 66:9; 121:3

51. See the *Qaddiṣ* prayer

52. רבונו של עולם

173. כאבך על אבינו ואמותינו ועל נשינו ובנינו ובנותינו
 174. להפיל תחנונינו לפניך על קבר זה הצדיק כדי שיעלה זכרונינו לטוב
 175. כי משנחרב בית קדשנו ותפארתנו וגלה יקרנו ונוטל כבוד
 176. מבית חיינו⁵³ ועכשיו אין לנו לא נביא ולא חוזה ולא כהן שיכפר
 177. בעדינו ולא רופא שירפא תחלואינו ומכאובינו ירמיא'א⁵⁴
 178. שתאזין תפלתנו ותראה בענינו ותקבל דמעתינו ותראה בצערי
 179. ואתה יודע מה בלבנו ומה היא כוונתנו ותצורף מחשבתנו לטוב
 180. VI ולברכה בהובאה ובהולכה: רבש"ע אנחנו בוטחים בך וברח'
 181. מנותך שתתן לנו רפואה שלמה ורחמים ודעת ובינה והשכל
 182. וחכמה ויראה וזרע כשר לנו ולכל אנשי בתינו ותמלא ידינו
 183. מברכותיך ותפתח לבבנו הערל בסודות תורתך ותמלא משאלות
 184. לבינו לטובה בזרע כשר זרע של קיימא וירא והגון וגזכה
 185. לראות בתורתם ובחופתם ובמעשים הטובים אכ"ר⁵⁵ בזכות
 186. זה הצדיק בבקשה ממך אדונינו ומאורי עינינו שתעלה את
 187. תפלתנו ותעתיר את עתירתנו כי אנחנו מפילים תחנונינו
 188. ושופכים את דמעתינו לפני ה' אלהינו כי הוא מקבל שבים
 189. ומתיר אסורים ורופא חולים ומציל עשוקים ופודה נפשות
 190. אביונים ועוזר דלים⁵⁶ ושומע צעקת עניים ועד אן שמנו
 191. נפשינו בכפינו ונסענו מארצנו ונבלע דמינו בקרבינו
 192. ויבש עורינו על בשרינו⁵⁷ מפני צערינו וענוי דרכינו ודבק
 193. לשון חכינו בצמאוננו⁵⁸ ואתה יודע כמה מהלכינו ובאנו
 194. להפיל תחנונינו לפניך ולהתפלל לפני ה' אלהינו על קברך
 195. שאלמלא זכותך לא באנו ועל קברך לא הגענו בבקשה
 196. ממך אדונינו שתהיה שליח לעזרה ותעלה במהרה לפני
 197. בעל הרפואות שישלח לנו רפואה ושימלא לנו כל שאלה
 198. בעגלא ובמהרה כי הוא עונה בכל צרה לנו ולכל זקני חבורה
 199. ובפרט לנו אנו עבדיך בני אמתך זכור לנו זכות אבותינו
 200. שהלכו לפניך בדרך ישרה ותעמוד מכסא דין ותשב על
 201. כסא רחמים לרחם על פליטתנו ולעצור המגפה והמשחית
 202. והחרב והרעב והשבי והבזה והחולי והענוי וכל דלות ועניות
 203. ואביונות מעלינו ומעל כל ישראל אחינו אכ"ר⁵⁹ אנא
 204. מלך רחום וחנון זכור והבט לברית בין הבתרים ולמען
 205. ישראל אבינו אל תעזבנו אבינו ואל תשנו מלכנו ואל
 206. תשכחנו יוצרנו ואל תעש עמנו כלה בגלותינו והסר

53. See the *Mūsāf* prayer for *Shabbat* and *roš ḥōdeš*.

54. יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו

55. אמן כן יהי רצון

56. See the *Amidāh* prayer

57. See Lam 4:8

58. See *ibid* 4:4

59. אמן כן יהי רצון

207. ממנו מכת המות ועצירת גשמים ויוקר השערים ואונס
 208. הדרכים וכל חלאים רעים כי רחום אתה. ירמיו'א [שתהא]
 209. שעה זו שעת רחמים שעת הקשבה שעת האזנה נקראך
 210. ותעננו נעתירה לך ותיעתר לנו ויהיה עולה לפניך יא"א⁶⁰
 211. קריאתנו ולמדינו על קבר זה הצדיק כריח נוחח וקטרת
 212. סמים ע"ג המזבח ויהיה מיעוט חלבינו ודמינו המתמעט
 213. בדרכים שיהיה עולה לפניך ה' אלהינו כאלו הקרבנו עצמנו
 214. קרבן. או"א⁶¹ בושנו במעשינו ונכלמנו בעונותינו כי VII
 215. עונותינו רבו למעלה ראש ואשמתנו גדולה עד לשמים⁶²
 216. ירמיו'א"א שייכבשו רחמין את כעסך ויגולו רחמין על
 217. מדותיך ותתנהג עמנו במדת חסד ובמדת הרחמים⁶³
 218. הפותח יד בתשובה לקבל פושעים וחטאים נבהלה נפשנו
 219. מרוב עצבותינו אל תשכחנו נצח קומה והושיענו אל תשפוך חרוןך
 220. עלינו כי עמך אנחנו בני ברייתך אל הביטה דל כבודנו בגוים
 221. ושקצונו כטומאת הנדה עד מתי עוזך בשבי ותפארתך ביד
 222. צר⁶⁴ המה יראו ויבושו מגבורתם. אל מלא רחמים רחם עלינו
 223. ומלא כל משאלותינו לטובה כי לך מיחלות עינינו
 224. כי עליך השלכנו יחינו מרחם אמנו כדבר שנא' השלך
 225. על ה' יהבך והוא יכלכלך⁶⁵ כי דרכך להאריך אפיך ומרחם על
 226. בריותך ועינינו תלויות אליך כעיני עבדים אל יד אדוניהם
 227. כעיני שפחה אל יד גברתה כן עינינו אל ה' אלהינו. אבא VIII
 228. שלום זכרוןך תעמוד לברכה בבקשה ממך אדונינו ומורינו
 229. אבינו חמוד לבינו גלגל עינינו בקש עלינו ברחמים מלפני
 230. אבינו שבשמים שיתן לנו רפואה שלמה וחסד וחסד
 231. וחמלה ומלוי כל שאלה לנו ולכל ישראל הסגולה ויפק לנו
 232. שערי דמעות שהוא מתרצה בדמעות ומוחל עונות עמו
 233. ורופא מכאובות ומקבל תשובות אנא יא"א עשה
 234. למענך אם לא למעננו ואל תשחת את זכר שאריתנו אנא אלהינו
 235. עשה עמנו למעו שלש עשרה מדותיך הכתובות בתורתך
 236. ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת נוצר חסד
 237. לאלפים נושא עון ופשע וחטאה ונקה⁶⁷ ועשה עמנו למען עשר
 238. ספירות⁶⁸ הרמוזים בכסאך וסדורים על הכסא כשלהבת

60. ה' אלהינו ואלהי אבותינו

61. אלהינו ואלהי אבותינו

62. See Ezra 9:6

63. See the prayer of *Sahārū*

64. See above, n. 45

65. Ps 55:23

66. See above, n. 45

67. Reference to the thirteen divine attributes (Exod 34:6–7)

68. The Ten Spheres (*Sepirōt*) of the Qabbalah: Crown, Wisdom, Intelligence, Lovingkindness, Power, Beauty, Eternity, Majesty, Foundation, Kingdom. This section (II. 228–253)

239. בגחלת ולמעלה מהן כתר כי לו המלכות והממשלה ועשה
240. עמנו למען ארבע חיות המקיפים את הכסא שסימנן שיאן
241. ולמעלה אדם שהוא דמות יעקב אע"ה ולמעלה ממ"ט שר הפנים
242. וכל שרפים ואופנים ולמעלה ה' מלאכים שסימנן ארגמן שהם
243. מלמדים זכות עלינו בכל יום. ולמען רזיאל המגלה התורה
244. וטעמיה וסודותיה ורמזיה ולמען עוז גבורתיך שנתת למשה
245. רבינו ע"ה ובקעת הים לישראל ועברו בתוך הים ביבשה ואת
246. אוביהם השלכת במצולות כמו אבן במים רבים. אנא אב
247. הרחמים עשה עמנו למען רחמיך וחסדיך ולמען אברהם אע"ה⁶⁹
248. איש החסד ולמען יצחק אע"ה רמוז בגבורה ולמען יעקב אע"ה
249. כלול בתפארת ולמען יוסף הצדיק אחוז ביסוד ולמען
- משרע"ה⁷⁰ רציא מהימנא כלול בתפארת ולמען אהרן
250. כהנא רבא רמוז בהוד ולמען דוד אע"ה אחוז במלכות
251. ולמען שלמה הע"ה⁷¹ בעל החכמה והבינה. אנא אלהינו עשה
252. עמנו למען זכותם ותורתם וקדושתם ולמען פינחס ושבעים
253. זקנים ושמואל הרמתי ובניהו בן יהוידע ורב המנונא סבא
254. ורבי פינחס בן יאיר ורבי שמעון בן יוחאי וחבריו ורבי חנינא
255. בן דוסא ורב גדיאל נער ועשרה הרוגי מלכות וכל התנאים
256. ואמוראים והסבוראים והגאונים והאר"י⁷² ז"ל⁷³ וחבריו והאדון
257. אבא שלום זי"ע וכל הצדיקים והחסידים והתמימים והישרים
258. בלבותם שהיו מיום שנברא העולם ולמען שמך הגדול הגבור
259. והנורא בזכות שם הוי"ה⁷⁴ ב"ה⁷⁵ תרחם עלינו ותרפאנו רפואה
260. שלמה לאורך ימים ושנים ושלום יוסיפו לנו לעבודתיך
261. וליראתך אכ"ר: ובכן ירמיאו"א שתעשה למען קדושת
262. שמותיך הקדושים והטהורים הנזכרים פה שתצרף מחשבתנו
263. הטובה דרך כלל למעשה לטובה ולברכה כי לך ה' החסד ותגביר
264. חסדיך על דיניך ויומתקו הגבורות הקשות על ידי פלא העליון
265. אשר הוא חסדים גדולים ורחמים פשוטים שאין בהם תערובת
266. דין כלל. ובכן ירמיאו"א שתעלה את תפלתנו לפניך לרצון
267. ויעמוד מליץ טוב לצדקנו ולהליץ טוב בעדינו וללמד סניגוריא
268. עלינו. יהי רצון מלפניך שתקרע כל המסכים המבדילים בינינו
269. לבינך וסתום פי המקטרגים עלינו ולא תעשינה ידיהם תושיה

is replete with Qabbalistic and mystical allusions. For insightful studies on *Qabblah* and Jewish mysticism, see Thisbi (1957); Scholem (1974); Blumenthal (1978).

69. אבינו עליו השלום

70. משה רבנו עליו השלום

71. המלך עליו השלום

72. ר' יצחק לוריא

73. זכרוננו לברכה

74. The Ineffable Name, Tetragrammaton

75. בעזרת השם

270. [מתחת כסא כבודך לקבל עתירתנו ותפלתינו
 271. ודמעתינו וצעקתינו ונאקתינו כדבר שנא' וישמע אלהים את
 272. נאקתם⁷⁶ ותשלח לנו רפואה שלמה לנו ולכל ישראל אחינו רפואת
 273. הנפש ורפואת הגוף ותחדש כנשר נעורינו⁷⁷ ותשלח לנו רפואה
 274. שלמה מרפא ארוכה מרפא תרופה מרפא חנינה וחמלה מרפא
 275. ידועים וגלויים מרפא רחמים ושלוש וחיים ואורך ימים ושנים
 276. ועל כל חד וחד מנכון יתקיים מ"ש⁷⁸ על ידי משה נביאנו ויאמר
 277. אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך⁷⁹ וגו'⁸⁰ והסיר ה' ממך כל חולי⁸¹ וגו'
 278. ועברתם את ה' אלהיכם⁸² וגו' לא תהיה משכלה ועקרה⁸³ וגו'
 279. ועל ידי עבדיך כתוב לאמר ואכלתם אכול ושבעו והללתם⁸⁴ וגו'
 280. וזרחה לכם יראי שמי⁸⁵ וגו' בורא ניב שפחים⁸⁶ וגו' דרכיו ראיתי
 281. וארפאהו⁸⁷ וגו' אז יבקע כשחר אורך⁸⁸ וגו' והעלה רפואה שלמה
 282. לכל מכות עמך בית ישראל לרמ"ח איבריהם ולשס"ה גידיהם לרפאת
 283. אותנו כחזקיהו מלך יהודה מחליו⁸⁹ וכמרים הנביאה מצרעתה⁹⁰ [בכל]
 284. השמות היוצאים מפסוקי שלש עשרה מדותיך אל נא רפא נא לנו
 285. להרים אותנו מחליינו להאריך עוד ימי חיינו חיים של בריאות
 286. חיים של רחמים חיים של ברכה חיים של שלום כי אורך ימים
 287. ושנות חיים ושלוש יוספו לנו⁹¹. אבותינו הקדושים תפלתם תעמוד
 288. לנו ותגן בעדנו וזכרונם הטוב והנעים יגביר זכותינו כן יאמר
 289. רחום אלהינו ואל ישוב דך נכלם ח"ו ובזכות דוד הע"ה שאמר
 290. מזמרים אלו לפניך תגן עלינו ובעדינו שלא תעלינו בחצי ימינו
 291. עד מלאת ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות
 292. שמונים שנה⁹² כדי שנשלים רצונך באמת ובלבב שלם ונשוב
 293. בתשובה שלימה לפניך כדי שנוכל לתקן את אשר עוותנו
 294. כן יאמר רחום אלהינו יהיו לרצון אמרי פי והגיון לליצי⁹³

76. Exod 2:24

77. See Ps 103:5

78. מקרא שכתוב

79. Exod 15:26

80. וגומר

81. Deut 7:15

82. Exod 23:25

83. *Ibid* 23:26

84. Joel 2:26

85. Mal 3:20

86. Isa 57:19

87. *Ibid* 57:1888. *Ibid* 58:8

89. See 2 Kgs 20:1–11; 2 Chron 32:24–26

90. See Num 12:13

91. See Prov 3:2

92. Ps 90:10

93. כן יאמר רחום אלהינו יהיו לרצון אמרי פי והגיון לליצי⁹³. See the Conclusion of the *Amidāh*

-
295. ואח"כ יקרא תהלים כמה שירצה ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד
296. שיכוין את לבו לשמים ולא ישוב עוד לחטוא ומובטח לו שלא תחזור
297. תפלתו ריקם ח"ו:
298. ידיע להוי לכון בני ישראל שכל האומד בקשה זו ויאמר
299. אחריה השכבה למ"ו שלום שבזי זי"ע הנני מחלה פניכם אחי
300. שיאמר אח"כ השכבה למ"ו אברהם בן יעקב אבי המתגדב
301. בזה וזכות אבא שלום יגן בעדכם ובעדינו ובעד כל ישראל
302. אמן וכי"ר:

(Samples from the Ms.)

ברשה

מחזור לכתוב בקט נאה לאמרה על קבר העדוק עדות
מובן ודבני חמוד לביט גלגל עינינו עיץ תמרתינו החסם
הבול התנה הדי והרר שלום שבזי זי"ע יד
יריע שני לכן אחינו בני ישראל הבאים להשתטח על קבר
העדיק או שיש לו חולי או איזה עטר בגופו ילך להתפלל על
עצמו מעל קבר העדיק ברחוק הרבה ממות העדיק ויעלה
ידעו לכם אחינו שיש בנ אדם הולכין ומגיעין עד חדר חדר
לכם מלה בלשונם ושנים וקולות וזוהי אדם דלילת
עצמו ודעתו ממתה בלשון וזוהי אדם דלילת
לשון ודעתו ממתה בלשון וזוהי אדם דלילת
אחיבת דרבנים על גגות וזוהי אדם דלילת
קודם שילך וגם אחרי שילך לא יוכל לעשות כן טוב לו
שלא ילך וכן מי שיש חוב נדד ישלמע קודם שילך על קבר העדיק
כדי שיהיה על עצמו מקרה שכתו כי תדיר סר לה להיך לא מעט
לשלוח וכן תועה ספתיך תשמור ועשיות וכתו ככל היועץ מוסר
חסידך אשר נדחתו מלמדה והמודד ואבטל פוגם בביתו והנשבע
והנשבע ביום קצות ובניו של אדם מתים בחיין כשהם קטנים
הן וכל המעלה צדדו ותבקר כנקיטו ובכל יום מתחדד ואינו נודד
מתחדד והנדרה לאקיים העול לעצמו מטון נדרים ומשל לאדם
מתחייב לו חוב מתחייב ענין מעל חבירו תחלה שולח לו
וחתך ונחיש בדבריו ויד תקובל תפלתו והקבה ירחם עליו ועליו

